

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Poslanecká sněmovna

2008

V. volební období

431

návrh

Michala Haška, Petra Zgarby, Františka Novosada,
Václava Grünera, Ladislava Skopala a Josefa Čerňanského

na vydání

zákona,

o významné tržní síle a jejím zneužití

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

HLAVA I

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Úvodní ustanovení

Tento zákon upravuje

- a) způsob posuzování a zamezení zneužití významné tržní síly, a
- b) dozor nad dodržováním tohoto zákona.

§ 2

Vymezení některých pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) dodavatelem soutěžitel¹⁾, který za účelem prodeje dodává zboží a služby odběrateli,
- b) odběratelem soutěžitel, který odebírá zboží za účelem dalšího prodeje.

HLAVA II

ZNEUŽITÍ VÝZNAMNÉ TRŽNÍ SÍLY

§ 3

Významná tržní síla

(1) Významná tržní síla je takové postavení odběratele vůči dodavateli, kdy se v důsledku situace na trhu stává dodavatel závislým na odběrateli ve vztahu k možnosti dodávat své zboží spotřebitelům a kdy si odběratel vůči dodavateli může vynutit jednostranně výhodné obchodní podmínky.

(2) Významná tržní síla se posuzuje zejména s ohledem na strukturu trhu, překážky vstupu na trh, tržní podíl dodavatele a odběratele, jejich finanční sílu, velikost obchodní sítě odběratele, velikost a umístění jeho jednotlivých prodejů.

(3) Není-li prokázán opak, má se za to, že významnou tržní sílu má odběratel, jehož čistý obrat přesáhne 5 mld. Kč. Čistým obratem je celkový konsolidovaný obrat dosažený za poslední ukončené účetní období soutěžitelem včetně jeho dceřiných společností na trhu České republiky.

§ 4

Zákaz zneužití významné tržní síly

Zneužití významné tržní síly vůči dodavatelům je zakázáno.

¹⁾ § 2 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů.

HLAVA III

ETICKÝ KODEX

§ 5

Etický kodex

(1) Odběratelé, jejichž čistý obrat podle § 3 odst. 3 přesáhne 5 mld. Kč, jsou nad rámec povinností stanovených v tomto zákoně povinni připravit etický kodex obsahující pravidla poctivého obchodního styku vůči dodavatelům, dodržovat je a pro případ porušení kodexu stanovit a zajistit procedurální řešení těchto porušení. Etický kodex musí být připraven a předložen Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) do 6 měsíců od účinnosti tohoto zákona.

(2) Změnu etického kodexu je odběratel povinen bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 2 měsíců, předložit Úřadu.

HLAVA IV

DOZOR NAD DODRŽOVÁNÍM ZÁKONA

§ 6

Dohled nad dodržováním zákona provádí Úřad. Působnost Úřadu je stanovena jiným právním předpisem²⁾.

§ 7

(1) Zjistí-li Úřad v řízení z moci úřední, že došlo ke zneužití významné tržní síly, tuto skutečnost v rozhodnutí uvede a tímto rozhodnutím takové jednání do budoucna zakáže.

(2) Namísto rozhodnutí podle odstavce 1 může Úřad rozhodnout o zastavení řízení za podmínky splnění závazků, které ve prospěch obnovení účinné soutěže Úřadu navrhli účastníci řízení, jsou-li dostatečné pro ochranu hospodářské soutěže a odstraní-li se jejich splněním závadný stav; v takovém rozhodnutí může Úřad rovněž stanovit podmínky a povinnosti nutné k zajištění splnění těchto závazků. Jestliže Úřad neshledá navržené závazky dostatečnými, důvody písemně sdělí účastníkům a pokračuje v řízení.

(3) Závazky podle odstavce 2 mohou účastníci řízení písemně navrhnout Úřadu nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy jim Úřad doručil výhrady k jejich jednání; k pozdějšímu podání přihlédne Úřad jen v případech hodných zvláštního zřetele. Účastníci řízení jsou svým návrhem vázáni vůči Úřadu i mezi sebou navzájem, popřípadě vůči třetím osobám, a od podání návrhu do rozhodnutí Úřadu podle odstavce 2 nesmějí postupovat způsobem, který je předmětem výhrad Úřadu.

²⁾ Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů

(4) Úřad nemůže vydat rozhodnutí podle odstavce 2, jestliže by zneužití tržní síly mělo za následek podstatné narušení hospodářské soutěže.

(5) Po zastavení řízení podle odstavce 2 může Úřad znovu zahájit řízení podle odstavce 1, jestliže

- a) se podstatně změnily podmínky, které byly pro vydání rozhodnutí podle odstavce 2 rozhodné,
- b) účastníci řízení jednají v rozporu se svými závazky podle odstavce 2, nebo
- c) rozhodnutí bylo vydáno na základě nepravdivých nebo neúplných podkladů, údajů a informací.

HLAVA V POKUTY

§ 8

Na řízení vedené Úřadem ve věcech zneužívání významné tržní síly, jakož i na jeho vyšetřovací oprávnění, se přiměřeně použijí ustanovení jiného právního předpisu³⁾.

§ 9

(1) Úřad může rozhodnout o uložení pokuty

- a) do výše 300 000 Kč nebo do výše 1 % z čistého obrátu podle § 3 odst. 3 tomu, kdo zaviněně neposkytne Úřadu ve stanovené lhůtě požadované podklady a informace nebo tyto podklady a informace poskytne neúplné, nepravdivé či nesprávné, nevydá požadované obchodní knihy nebo jiné obdobné obchodní záznamy nebo neumožní jejich prověření podle jiného právního předpisu⁴⁾, popřípadě se jiným způsobem odmítne podrobit šetření podle jiného právního předpisu⁴⁾, anebo pokud byla porušena pečeť umístěná podle jiného právního předpisu⁴⁾,
- b) do výše 100 000 Kč tomu, kdo se bez závažných důvodů nedostaví k nařízenému ústnímu jednání nebo odmítne svědeckou výpověď, popřípadě jinak ztěžuje průběh řízení,
- c) do výše 100 000 Kč tomu, kdo poruší povinnosti uvedené v § 5 tohoto zákona.

(2) Úřad může soutěžiteli uložit pokutu do výše 10 000 000 Kč nebo do výše 10% z čistého obrátu dosaženého za poslední ukončené účetní období, jestliže porušil zákaz podle § 4 tohoto zákona.

(3) Za jednání v rozporu s vykonatelným rozhodnutím může Úřad soutěžiteli uložit pokutu do výše 1 000 000 Kč.

(4) Pokuty podle odstavců 1 a 3 může Úřad ukládat opakovaně.

(5) Pokuty podle odstavců 1 až 3 lze uložit nejpozději do 5 let ode dne, kdy se o porušení zákazu nebo nesplnění povinnosti stanovených tímto zákonem Úřad dozvěděl, nejpozději však do 10 let, kdy k porušení zákazu nebo nesplnění povinnosti došlo.

³⁾ Zákon č. 143/3001 Sb.

⁴⁾ § 21 odst. 5 zákona č. 143/2001 Sb.

(6) Při vybírání a vymáhání pokut postupuje Úřad podle jiného právního předpisu⁵⁾. Výnos z pokut je příjmem státního rozpočtu.

HLAVA VI

ÚČINNOST

§ 10

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce následujícím po dni jeho vyhlášení.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

Obecná část

1. Zhodnocení platné právní úpravy

V současné době upravuje ochranu hospodářské soutěže na trhu výrobků a služeb proti jejímu vyloučení, omezení, jinému narušení nebo ohrožení zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně

⁵⁾ Zákon České národní rady č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů. Zákon o ochraně hospodářské soutěže neposkytuje ochranu jednotlivým soutěžitelům přímo, ale prostřednictvím ochrany hospodářské soutěže jako systému. Stejně tak neposkytuje ochranu před jednáním soutěžitelů, které vychází ze situace, kdy soutěžitel disponuje významnou tržní silou na trhu a tuto sílu zneužívá.

2. Odůvodnění navrhované právní úpravy

Hospodářská soutěž představuje souběžnou snahu subjektů nabídky a poptávky na trhu ohledně určitého druhu služeb nebo zboží, jejímž cílem je dosažení určitých výhod před ostatními subjekty. Tato soutěž může probíhat mezi účastníky se stejným postavením na trhu nebo mezi účastníky s různým postavením na trhu. Ustanovení zákona o ochraně hospodářské soutěže směřují proti nedovolenému omezování hospodářské soutěže. Zákon o ochraně hospodářské soutěže mj. postihuje i případy zneužití dominantního postavení soutěžitelů na trhu. Samotná právní úprava vymezená zákonem na ochranu hospodářské soutěže se jeví jako neúčinná, a to zejména v případě zneužití dominantního postavení vyplývajícího ze zneužívání významné tržní síly. Ze samotné podstaty pojmu dominantní postavení vyplývá, že takový soutěžitel může být na trhu pouze jeden, což v praxi působí problém, protože ve skutečnosti může být takových soutěžitelů více. Je proto třeba tyto případy postihnout samostatně, vytvořit pro ně samostatnou skutkovou podstatu dostatečně odlišnou od dominantního postavení, ale zároveň dostatečně účinně chránící hospodářskou soutěž.

Zákon na ochranu hospodářské soutěže se nevztahuje na případy zneužívání významné tržní síly některých soutěžitelů vůči jiným, kdy jim tato tržní síla umožňuje vynutit si jednostranně výhodnější podmínky. Cílem navrženého zákona je vymezit pro potřeby ochrany hospodářské soutěže skutkovou podstatu zneužití významné tržní síly a vytvořit nástroje pro posuzování a zamezení těmito praktikám. Zákon by se tak měl vztahovat na případy zneužívání významné tržní síly některých soutěžitelů vůči jiným, kdy jim tato tržní síla umožňuje právě vynucování si jednostranně výhodnějších podmínek. Ve vztahu k zákonu o ochraně hospodářské soutěže by tedy mělo jít o speciální právní úpravu.

3. Soulad navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Podle čl. 26 odst. 1 Listiny základních práv a svobod má každý právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost. Podle čl. 41 odst. 1 Listiny je však možno se domáhat práv uvedených v čl. 26 Listiny pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.

4. Soulad navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Navrhovaná právní úprava není v rozporu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

5. Soulad navrhované právní úpravy s právem Evropských společenství

Navrhovaná právní úprava vychází z čl. 82 Smlouvy o založení Evropských společenství a není s právem ES v rozporu.

6. Hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet a na ostatní veřejné rozpočty

Nově navrhovaná právní úprava nebude mít dopad na státní rozpočet. Nepředpokládá se vznik požadavku na vytvoření nových pracovních míst na Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Naopak se předpokládá, že výnos z pokut udělených na základě navrhované právní úpravy bude příjmem státního rozpočtu.

Návrh zákona nebude mít žádné dopady ani na rozpočty krajů a obcí.

Zvláštní část

K § 1:

Cílem zákona je upravit posuzování a zamezení zneužití významné tržní síly a dozor nad dodržováním tohoto zákona.

K § 2:

Zákon pro své účely stanoví, že dodavatelem se rozumí soutěžitel podle zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, který za účelem prodeje dodává zboží a služby odběrateli, a odběratelem soutěžitel, který odebírá zboží za účelem dalšího prodeje.

K § 3:

Významnou tržní silou se pro účely tohoto zákona rozumí takové postavení odběratele vůči dodavateli, kdy se v důsledku situace na trhu stává dodavatel závislým na odběrateli ve vztahu k možnosti dodávat své zboží spotřebitelům a kdy si odběratel vůči dodavateli může vynutit jednostranně výhodné obchodní podmínky. Tato síla se posuzuje zejména s ohledem na strukturu trhu, překážky vstupu na trh, tržní podíl dodavatele a odběratele, jejich finanční sílu, velikost obchodní sítě odběratele, velikost a umístění jeho jednotlivých prodejen. Kritériem pro stanovení významné tržní síly je fakt, že konsolidovaný obrat takového odběratele (včetně jeho dceřinných společností) dosažený za poslední ukončené účetní období na trhu České republiky přesahuje 5 mld. Kč. Návrh zákona tak reflektuje na tu skutečnost, že se společnost může rozdělit na několik dceřinných společností jen za tím účelem, aby nepodléhala tomuto zákonu. Navíc se pro účely stanovení okamžiku vzniku situace, kdy odběratel disponuje významnou tržní silou, za pomoci celkového konsolidovaného obratu jeví jako maximálně efektivní.

K § 4:

Je třeba si uvědomit, že podstata zneužití významné tržní síly nespočívá v přijetí jednostranně nevýhodných podmínek, ale v samotném procesu, ve kterém jeden ze soutěžitelů disponuje významnou tržní silou a má možnost ji vůči slabšímu soutěžiteli zneužít. V navrhovaném ustanovení § 4 se zneužití významné tržní síly zakazuje.

K § 5:

Zákon stanoví odběratelům uvedeným v § 3 zákona povinnost vypracovat etický kodex, který bude obsahovat pravidla poctivého obchodního styku vůči dodavatelům a který budou povinni dodržovat, a to za stanovení procedurálního řešení jeho porušení. Každý odběratel je povinen takový etický kodex zpracovat do 6 měsíců od nabytí účinnosti tohoto zákona a zároveň je povinen bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 2 měsíců, ohlásit Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže jeho změnu. Nesplnění těchto povinností zákon postihuje možností uložit pokutu až do výše 100 tisíc Kč.

K § 6:

Dohled nad dodržováním zákona provádí z moci úřední Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Jeho působnost je stanovena § 1 odst. 1 a v § 2 zákona č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

K § 7:

Zneužívání významné tržní síly řeší Úřad z moci úřední. V případě, že zjistí, že ke zneužití došlo, zakáže rozhodnutím takové jednání do budoucna. Úřad může rozhodnout o zastavení řízení, pokud účastníci navrhli splnit závazky ve prospěch obnovení účinné hospodářské soutěže, jestliže se jejich splněním odstraní závadný stav. Tímto rozhodnutím o zastavení řízení může Úřad stanovit podmínky a povinnosti nutné k zajištění splnění těchto závazků, může je však i shledat nedostatečnými a pak důvody písemně sdělí účastníkům a pokračuje v řízení. Takové rozhodnutí však nelze vydat tehdy, pokud by zneužití tržní síly mělo za následek podstatné narušení hospodářské soutěže. Pokud Úřad řízení zastaví, může jej zahájit pouze tehdy, změní-li se podstatně podmínky rozhodné pro vydání rozhodnutí o zastavení nebo jednají-li účastníci v rozporu se svými závazky nebo bylo-li rozhodnutí vydáno na základě nepravdivých nebo neúplných podkladů, údajů a informací.

K § 8:

Stanoví se, že na řízení vedené Úřadem ve věcech zneužívání významné tržní síly, jakož i na jeho vyšetřovací oprávnění, se přiměřeně použijí ustanovení zákona č. 143/2001 Sb.

K § 9:

Zákon umožňuje Úřadu pokutou postihnout všechny druhy jednání, které souvisí se zneužíváním významné tržní síly (od nedostavení se k nařízenému ústnímu jednání až po chování, která naplňují skutkovou podstatu zneužití významné tržní síly), a to v rozmezí od 100 tis. Kč až po 10 mil. Kč, resp. 10 % čistého obrátu. Nad to je Úřad oprávněn pokuty uvedené v § 9 odst. 1 a 3 ukládat opakovaně. Subjektivní lhůta pro uložení pokuty je 5 let a objektivní 10 let. Výnos z pokut je příjmem státního rozpočtu a Úřad při jejich vymáhání postupuje podle zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků.

K § 10:

Navrhuje se, aby předkládaný zákon nabyl účinnosti prvním dnem třetího kalendářního měsíce po jeho vyhlášení ve Sbírce zákonů.

V Praze, dne 20. února 2008

Michal Hašek, v. r.
Petr Zgarba, v. r.
František Novosad, v. r.

Václav Grüner, v. r.
Ladislav Skopal, v. r.
Josef Čerňanský, v. r.